

**Katedra za
PROIZVODNO MAŠINSTVO**

TQM

ALATI I TEHNIKE KVALITETA

Tema 2

**Osnovni i dopunski alati, metode
i tehnike kvaliteta**

Tema 2. OSNOVNI I DOPUNSKI ALATI, METODE I TEHNIKE KVALITETA

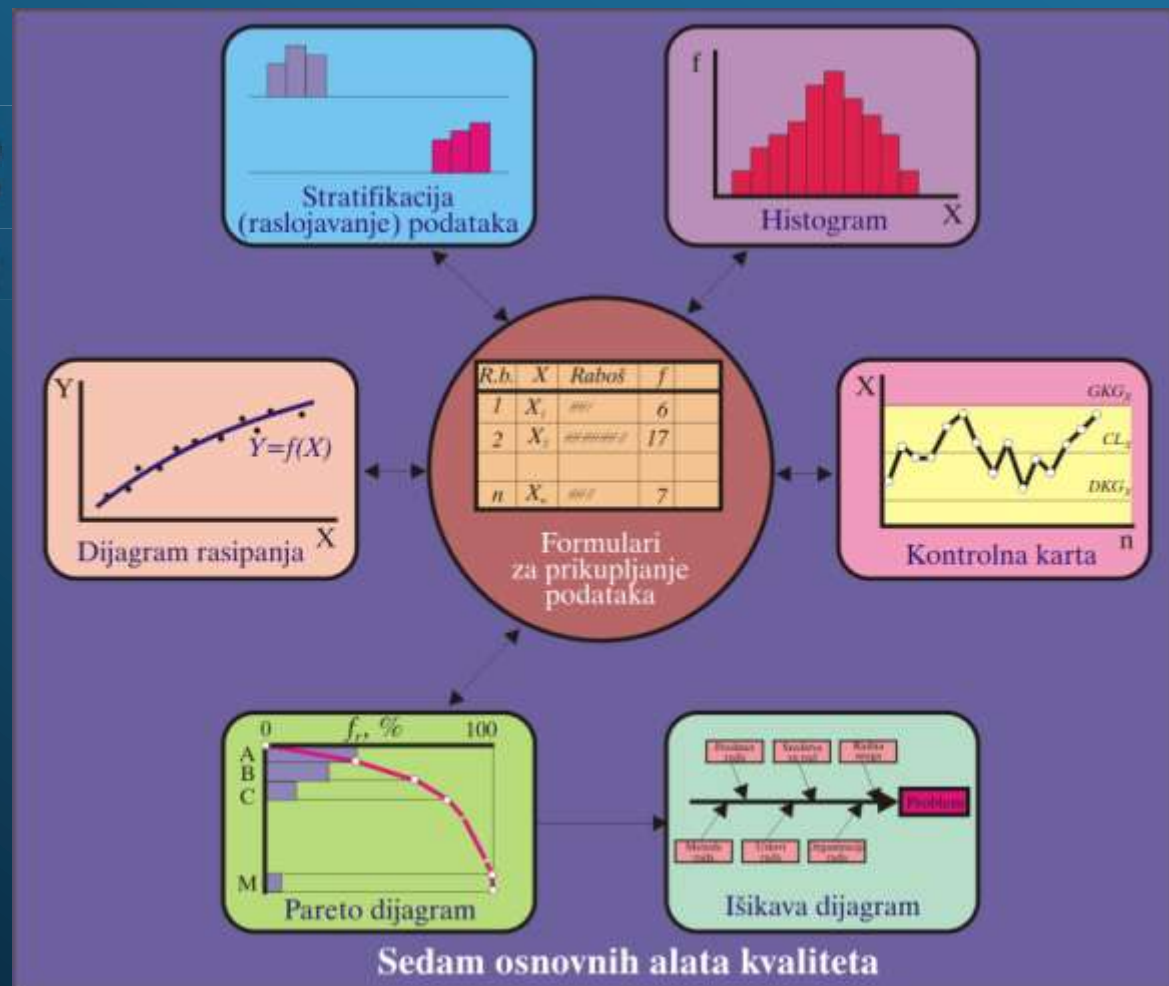
Osnovni alati kvaliteta
Dopunski alati kvaliteta
Metode i tehnike kvaliteta

1. OSNOVNI ALATI KVALITETA

CILJ PRIMENE:

- praćenje dostignutog nivoa kvaliteta proizvoda
- prelazak sa inspekcije na prevenciju kvaliteta i
- sistemsko i sistematsko:
  - unapređenje nivoa kvaliteta proizvoda i
  - planiranje proizvodnje sa nultom greškom

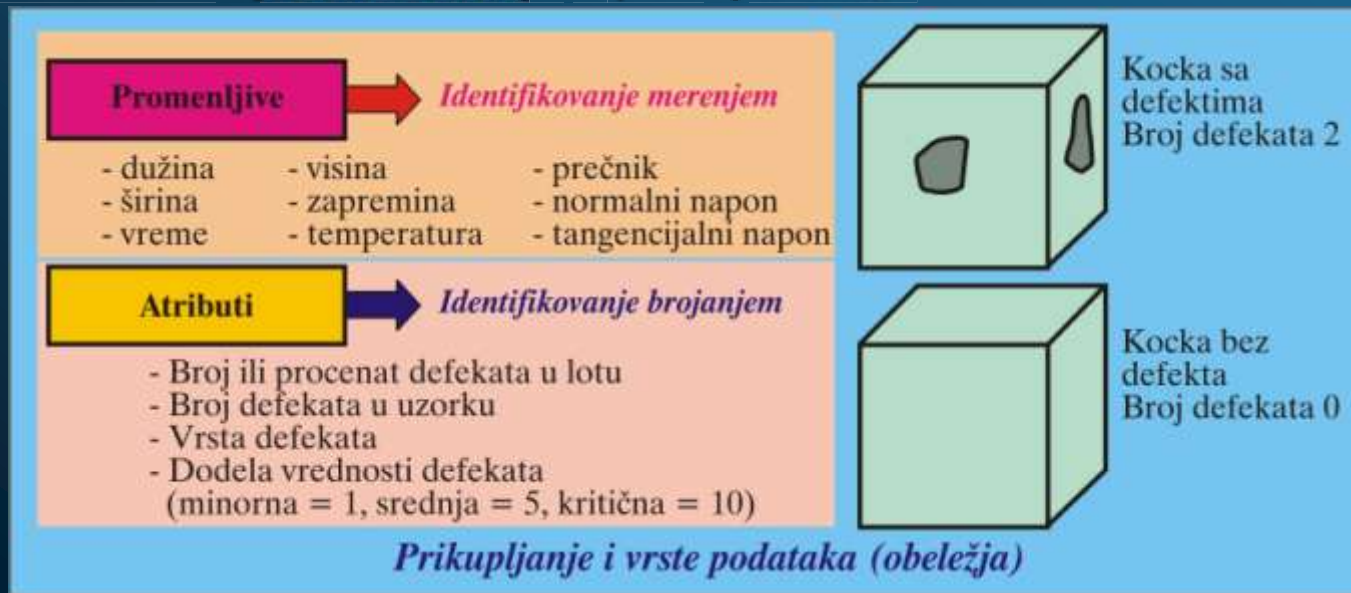
Formulari za prikupljanje podataka

Izvori podataka:

- **podaci o isporučiocima** - podaci o ocenjivanju isporučilaca i iz procesa prijemnog kontrolisanja,
- **podaci iz procesa rada** - podaci o proverama kvaliteta u procesu rada i
- **podaci od potrošača** - podaci o zahtevanim karakteristikama proizvoda/ usluge, reklamacijama, reakcije potrošača i sl.

Podaci o karakteristikama proizvoda/usluga i procesa rada se javljaju kao:

- **kvantitativni (numerički)** - podaci o veličinama koje se mogu meriti i
- **kvalitativni (atributivni)** - opisni podaci,

Formulari za prikupljanje podataka

Za prikupljanje podataka najčešće se koriste:

- statistički izveštaji i kartoni praćenja kvaliteta, i to za:
- numerička obeležja i
- atributivna obeležja kvaliteta.

Statistički izveštaji - statistički list se koriste za prikupljanje, obradu i analizu numeričkih i atributivnih podataka pri pojedinačnoj statističkoj oceni: *sposobnosti mašine/radnog mesta, kvaliteta neke isporuke, neusaglašenosti, itd.*

R.b.	X	Raboš	f
1	X_1	####	6
2	X_2	#####	17
n	X_n	####	7

Statistički izveštaj							Letina
No ____ - Numeričke karakteristike							Datum
Cena		Prevoz/din		Nalog/igra			
Radnik/operatibac		Operacijamati		Serijakomadi			
Mereni dimenzija		$X_d =$ _____		Vrsta materijala			
		$X_j =$ _____		Stanje			
				Prijemu davevik			
Grupni interval	Srednja X_i	Rabos	f_i	$\frac{X_i - X_d}{d}$	$f_i \cdot \frac{X_i - X_d}{d}$	$f_i \cdot \frac{(X_i - X_d)^2}{d^2}$	Histogram
							<p> $T = X_g - X_d =$ _____ $\Delta = \min(X_g - X, X - X_d) =$ _____ $\Delta =$ _____ $C_p = \frac{T}{\Delta} =$ _____ $C_{pk} = \frac{\Delta}{2\sigma} = \frac{2\Delta}{T_p} =$ _____ </p>
Datum		Kontroler	$\Sigma f_i =$	$\Sigma f_i \cdot \frac{X_i - X_d}{d} =$	$\Sigma f_i \cdot \frac{(X_i - X_d)^2}{d^2} =$		
Primedba			Srednja vrednost				$\bar{X} = X_d + d \cdot \frac{\Sigma f_i \cdot \frac{X_i - X_d}{d}}{\Sigma f_i} =$ _____ Standardna devijacija $\sigma = d \cdot \sqrt{\frac{\Sigma f_i \cdot \frac{(X_i - X_d)^2}{d^2}}{\Sigma f_i}} =$ _____
Zaključci			Prirodna tolerancija				
			Izmerena dimenzija				$\frac{ }{\times} \frac{ }{\times}$
			$X = \bar{X} \pm 3\sigma =$ _____				
Izrađeno:		Datum		Nastavak su izveštaje		Ne	
				Nastavak na izveštaj		Ne	

Formulari za prikupljanje podataka

Karton praćenja kvaliteta - kontrolni karton se primenjuje za prikupljanje numeričkih i/ili atributivnih podataka potrebnih za statističku ocenu:

- *sposobnosti prethodnog procesa (nulte serije),*
- *sposobnosti tekućeg procesa,*
- *kvaliteta materijala i proizvoda. . .*

metodama kontrolnih karata, u dužem vremenskom periodu.

Kompanija	Deo: Ploča					Nalog br.
	Br. crteža					
	Mašina					
Radnik	Operacija: Izrada otvora $\phi 8H8$					Komada 1500
Kontrolor	Karakteristika: $\phi 8H8 (+0,020, - 0)$					
Red. br. uzorka	1	2	3	4	5	Napomena
Datum i čas uzork.						
Odstupanje karakteristike od nominalne vrednosti, μm	14	12	13	6	4	
	23	4	16	12	6	
	10	14	10	9	-2	
	15	5	21	13	12	
	3	8	15	10	8	
Zbir	65	43	75	50	40	
Srednja vrednost	13	8,6	15	10	8	
Max vrednost	23	14	21	13	14	
Min vrednost	3	4	10	6	-2	
Raspon	20	10	11	7	16	

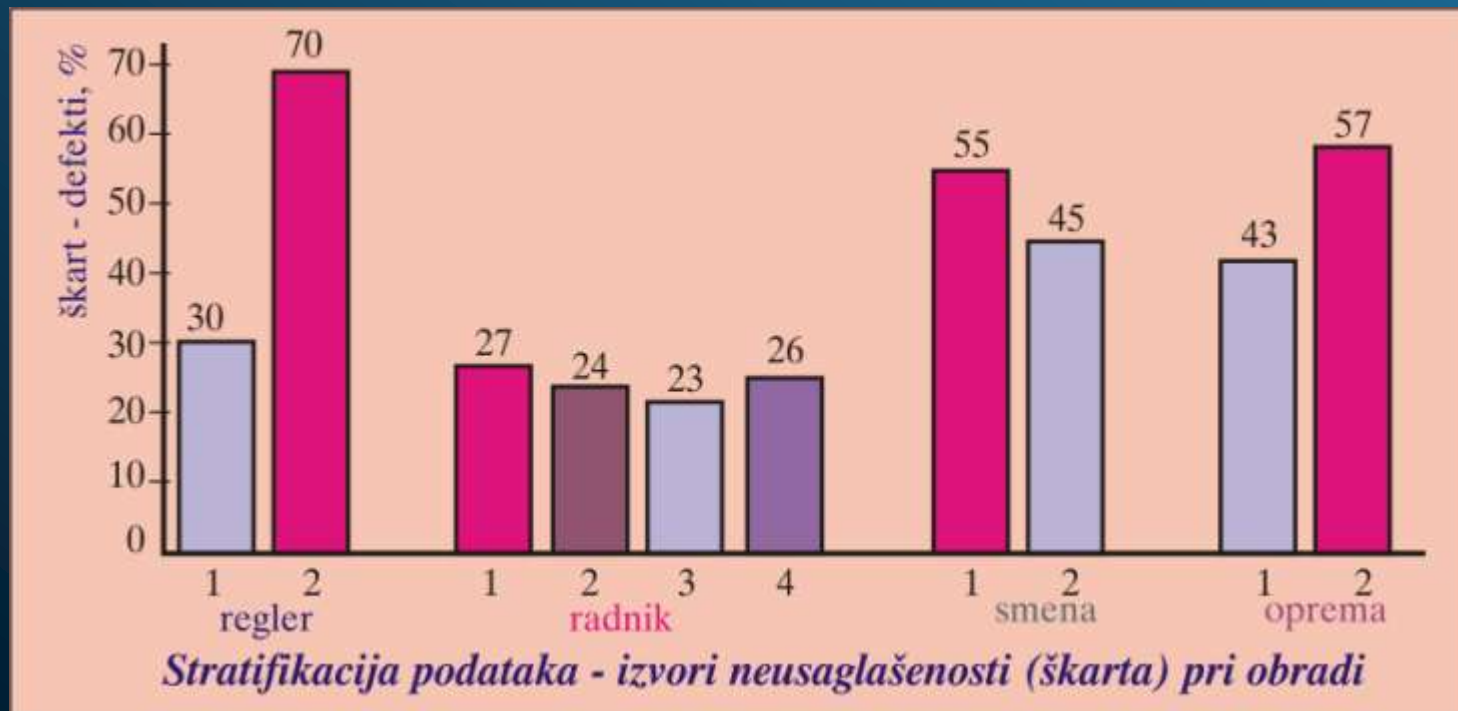
Kontrolni karton za praćenje karakteristika kvaliteta

Stratifikacija podataka

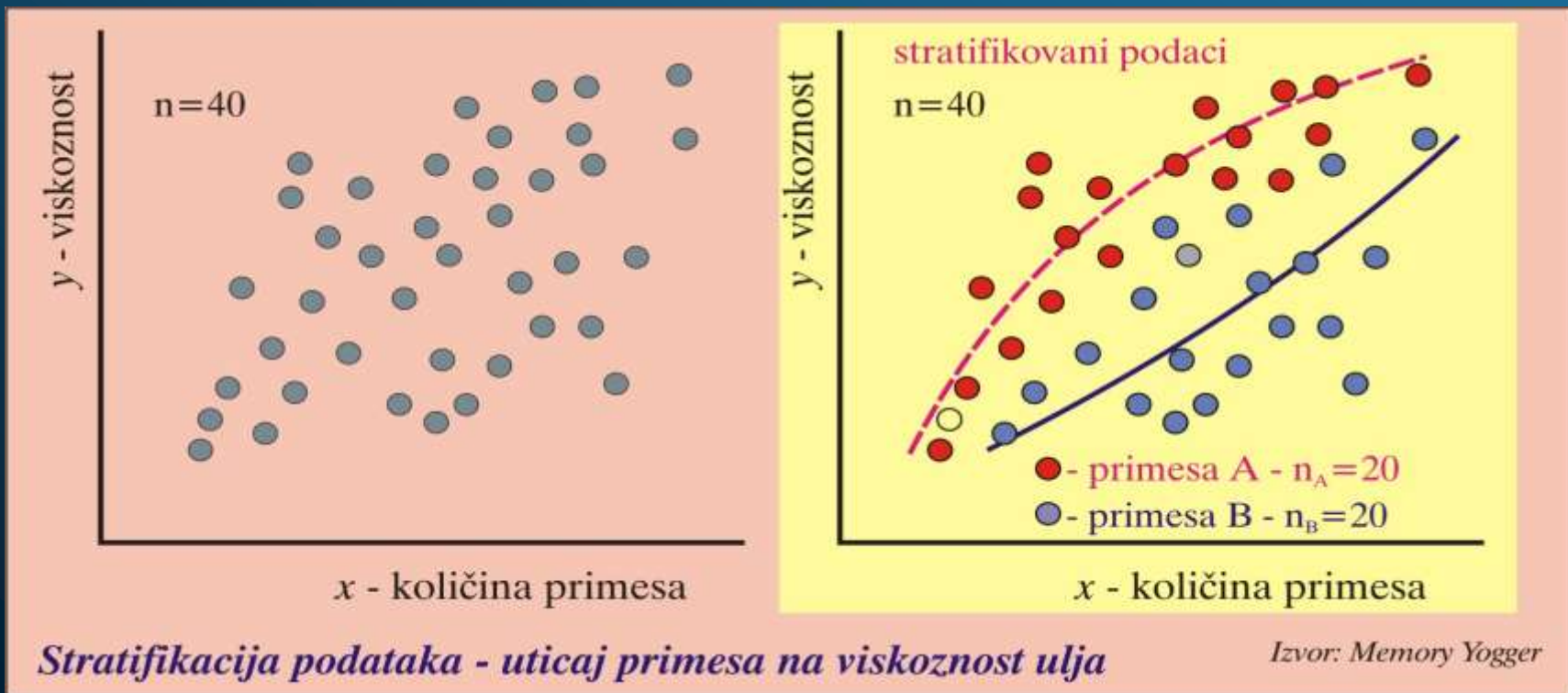
PRINCIPI STRATIFIKACIJE:

- Odvojeno (posebno) prikupljati podatke za različite uslove, uzroke, lokacije, serije i sl., odnosno: materijale, proizvode, mašine, radna mesta, smene, linije, procese itd.
- Uspostaviti potpun sistem identifikacije dela i proizvoda od prijemnog magacina do magacina finalnih proizvoda.
- Uspostaviti potpun sistem obezbeđenja sledljivosti proizvoda.

Stratifikacija podataka

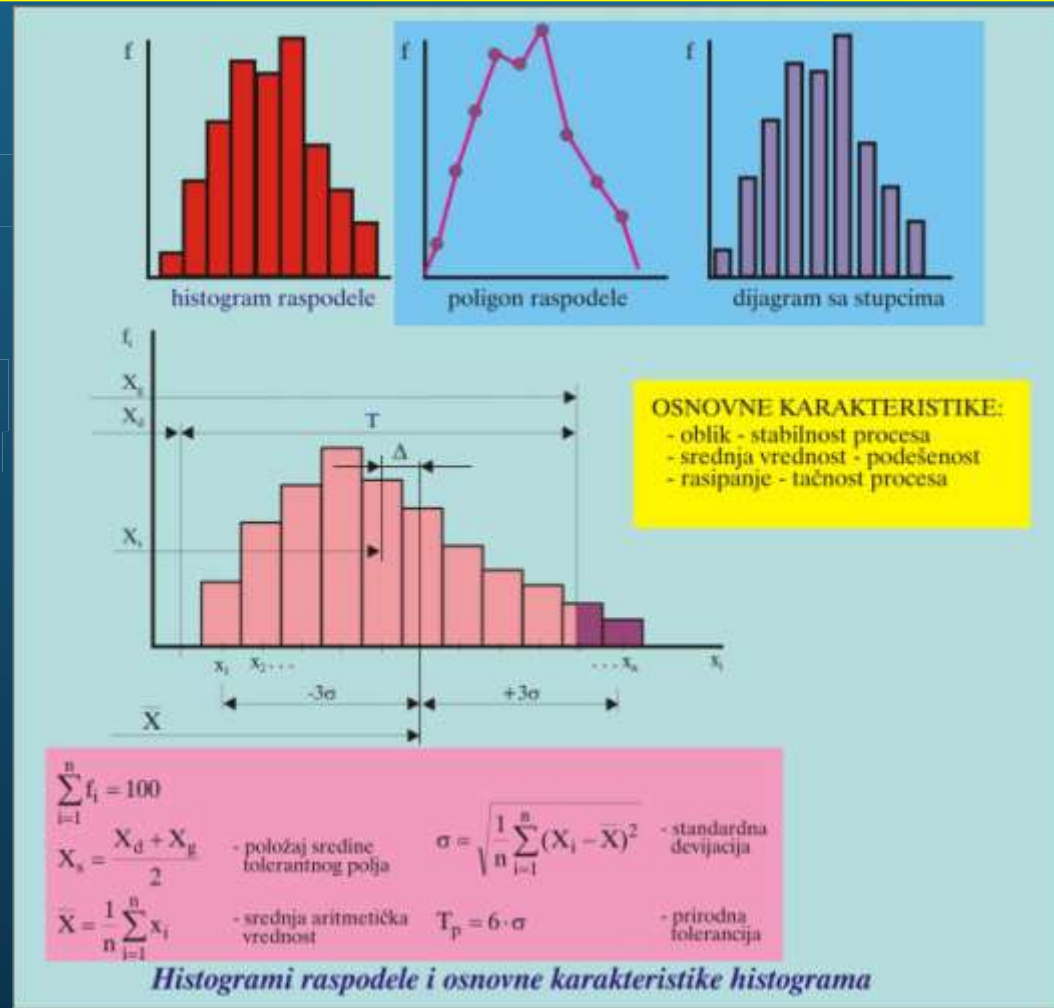

Histogrami raspodele

Grafičko prikazivanje podataka se ostvaruje korišćenjem: *histograma raspodele, poligona raspodele, dijagrama sa stupcima, linijskog dijagrama, kružnog dijagrama itd.*

Histogram i **poligon raspodele** se koriste za prikazivanje raspodele i rasipanja izdvojenih, uglavnom numeričkih podataka.

Dijagram sa stupcima se primenjuje za poređenje podataka različitih entiteta.

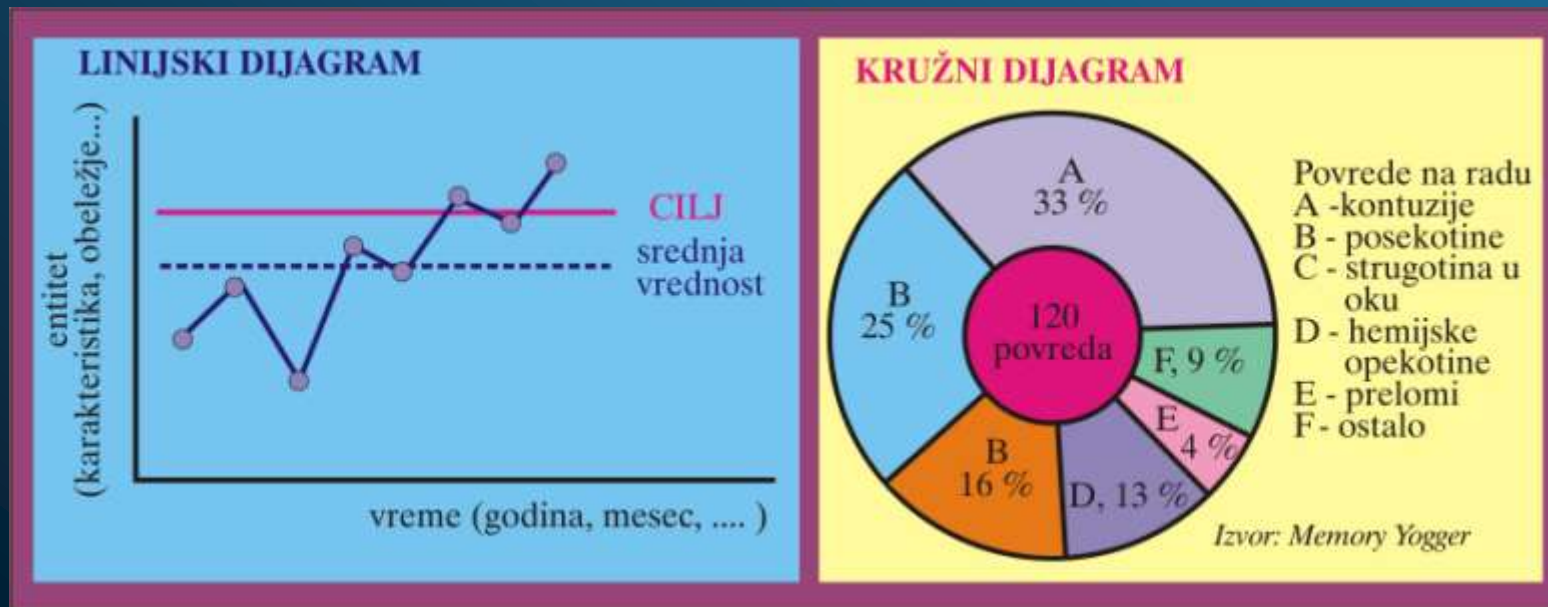

Histogrami raspodele

Linijski dijagram obezbeđuje vizuelni prikaz promene posmatranog entiteta sa vremenom

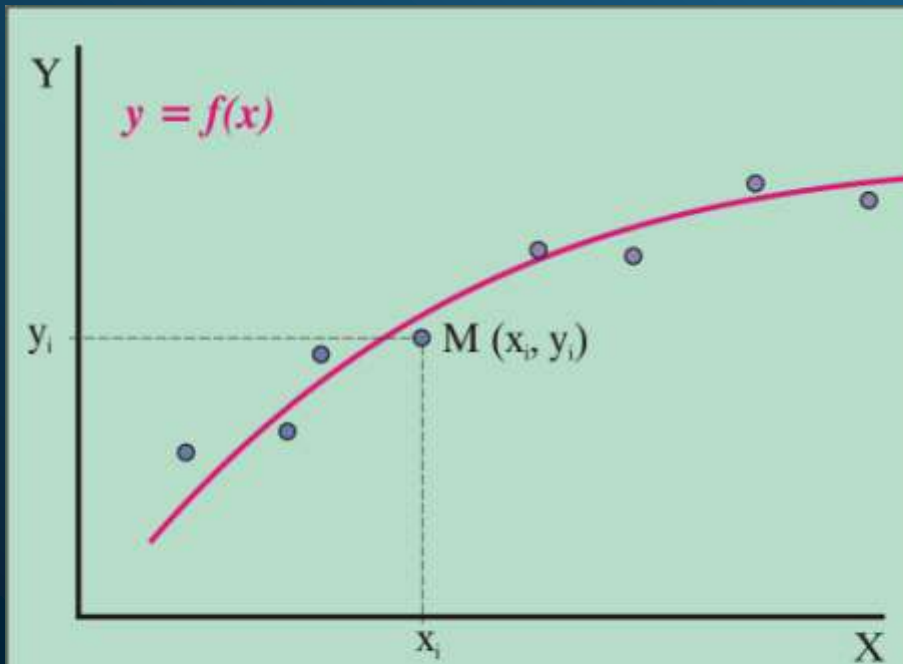
Kružni dijagram obezbeđuje vizuelni prikaz procenta učešća određene vrste podatka u ukupnoj masi podataka.

Dijagrami rasipanja - korelacioni dijagrami

CILJEVI:

- utvrditi postojanje međuzavisnosti dva skupa podataka
- oceniti intenzitet međuzavisnosti

REGRESIONA ANALIZA

$$y = a + b x$$

$$y = a b^x \dots\dots$$

koeficijent korelacije:

$$r = \frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x}) \cdot (y_i - \bar{y})}{\sqrt{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2 \cdot \sum_{i=1}^n (y_i - \bar{y})^2}}$$

$0 < |r| < 0,2$ - praktično nema zavisnosti

$0,2 < |r| < 0,5$ - slaba zavisnost

$0,5 < |r| < 0,75$ - srednja zavisnost

$0,75 < |r| < 0,95$ - jaka zavisnost

$0,95 < |r| < 1,0$ - praktična funkcionalna zavisnost

Dijagram rasipanja - korelacioni dijagram

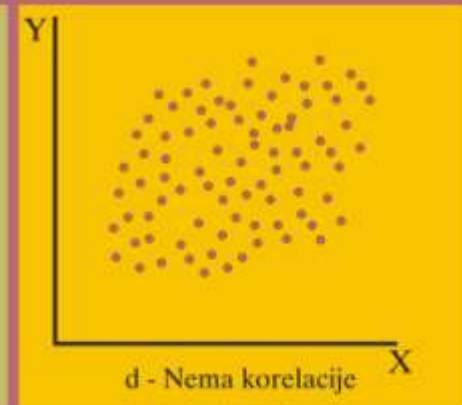
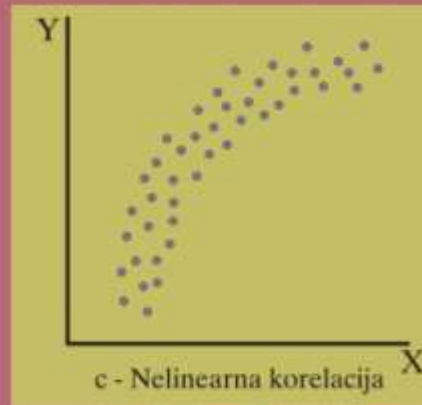
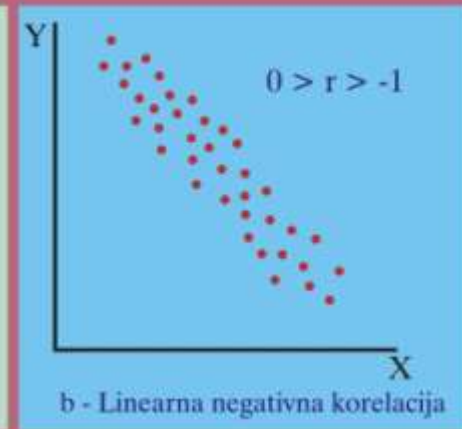

Dijagrami rasipanja - korelacioni dijagrami

DIJAGRAMIMA SE DEFINIŠE:

- **regresija - zavisnost** dve promenljive (dva skupa promenljivih) $y = f(x)$ kada nezavisno promenljiva X (uzrok) utiče i uslovljava zavisno promenljivu Y (posledica - cilj) i
- **korelacija - međuzavisnost** ili veza dve promenljive (dva skupa promenljivih) - promenljive X i Y kada se sagledava jačina veze između promenljivih preko koeficijenta korelacije

KORELACIONA ANALIZA:

Karakteristični oblici dijagrama rasipanja

Pareto ili ABC dijagrami

Princip Pareto

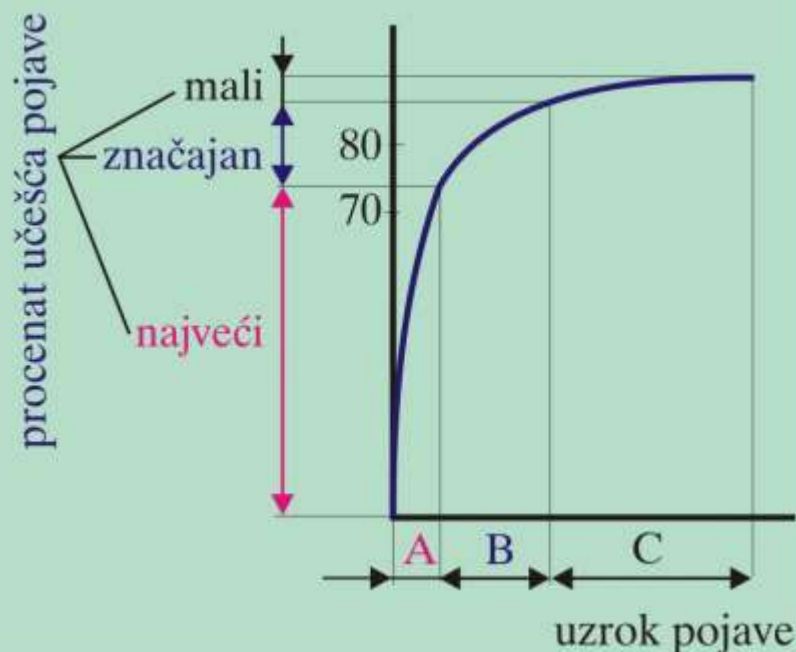

80 % ukupnog bogatstva skoncentrisano je na 20 % stanovnika, a ostalih 20 % se nalazi u vlasništvu 80 % stanovnika

20 % značajnih karakteristika funkcionisanja QMS izaziva 80 % problema. Ostali aspekti (približno 80 %) dovode do manjeg broja problema.

Dijagram Pareto je dobio naziv po italijanskom ekonomisti *Vilfredu Paretu*, koji je pokazao da se veći deo kapitala (80 %) nalazi u rukama neznačajnog broja ljudi (20 %).

Pareto ili ABC dijagrami

CILJ:

- rangiranje pojava prema stepenu značajnosti
- utvrđivanje i razdvajanje kritičnih - značajne manjine
- usmeravanje napora na rešavanje problema, čijim rešavanjem se postižu maksimalni efekti

PRIMENA:

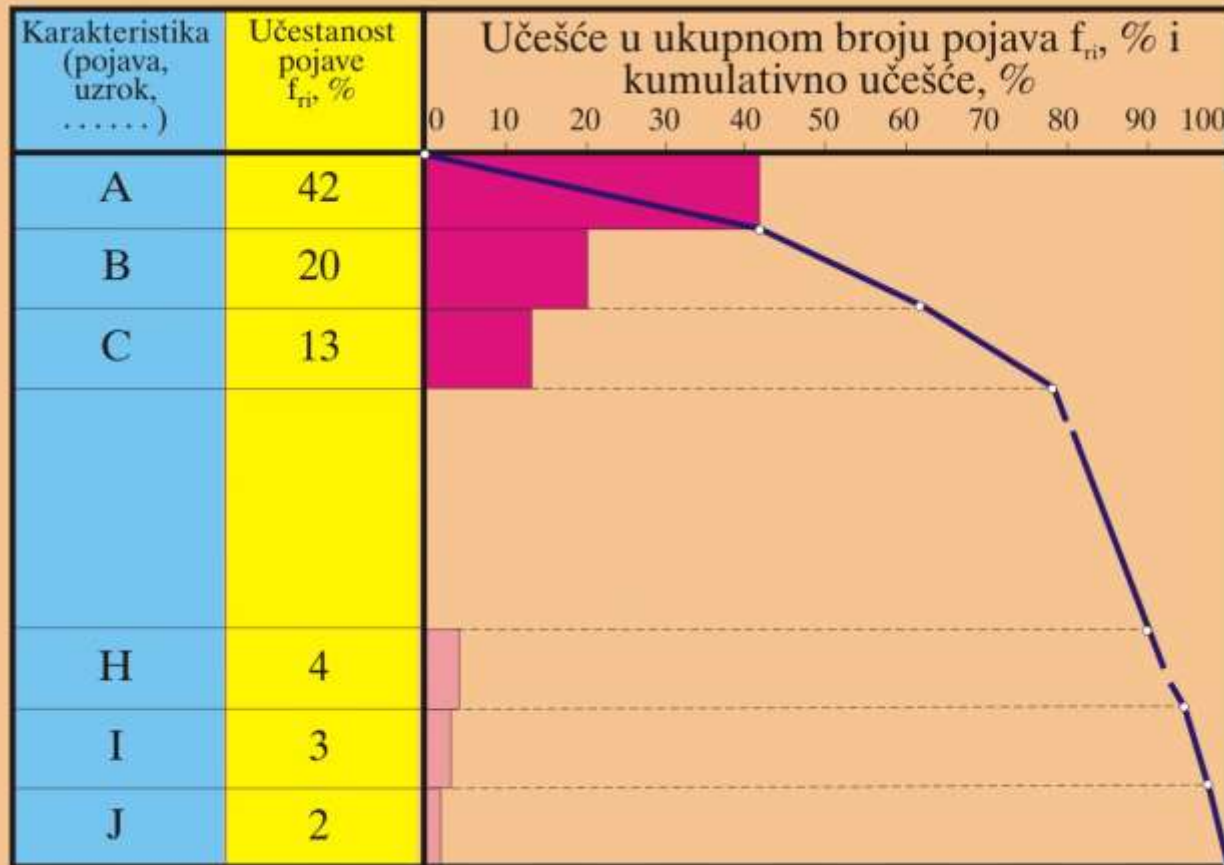
- marketing - analiza kretanja na tržištu
- razvoj - analiza trendova u razvoju proizvoda, tehnologija, organizacije, upravljanja ....
- upravljanje - analiza vrednosti pokazatelja poslovanja
- logistika - analiza pojava stanja u otkazu .....

Pareto ili ABC dijagram

Dijagram Pareto je namenjen identifikovanju "značajne manjine" iz mnoštva faktora uticajnih na pojavu koja se posmatra.

Pareto ili ABC dijagrami

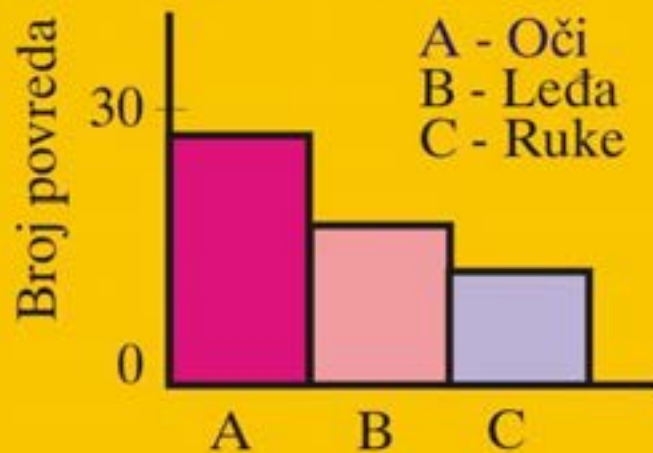

Kondenzovani oblik Pareto ili ABC dijagrama

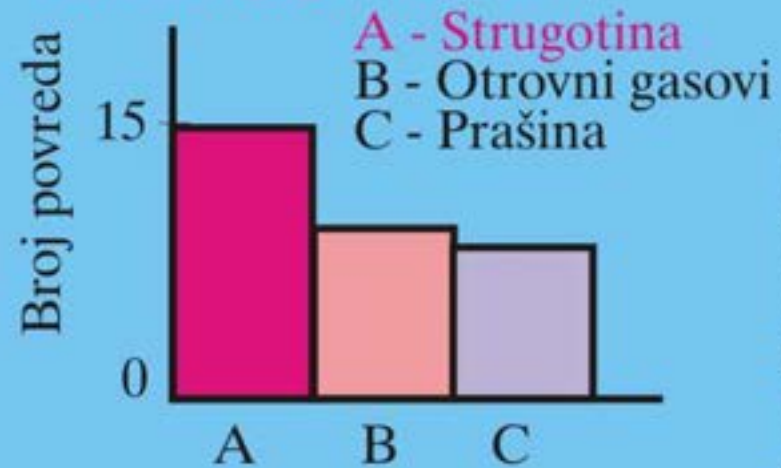

Pareto ili ABC dijagrami

Pareto dijagram posledica

Pareto dijagram uzroka

Izvor: Memory Yogger